

Hvítserkur

Deiliskipulag

SKIPULAGSLÝSING

29.11.2022

HÚNAÞING VESTRA

LANDMÓTUN®

Margrét Ólafsdóttir og
Guðfinna Mjöll Magnúsdóttir

Forsíðumynd: Húnafing vestra

Efnisyfirlit

1.	Inngangur	3
2.	Aðdragandi og markmið	3
3.	Staðarhættir	4
2	Helstu forsendur	6
2.1	Skipulagsleg staða	6
2.2	Útivist og ferðamennska	7
2.3	Minjar	8
2.4	Vistgerðir	8
2.5	Náttúruvernd	9
4.	Skipulagsferli	9
2.6	Kynning og samráð	9
2.7	Tíma- og verkáætlun	9
7.	Heimildaskrá	10

Myndaskrá

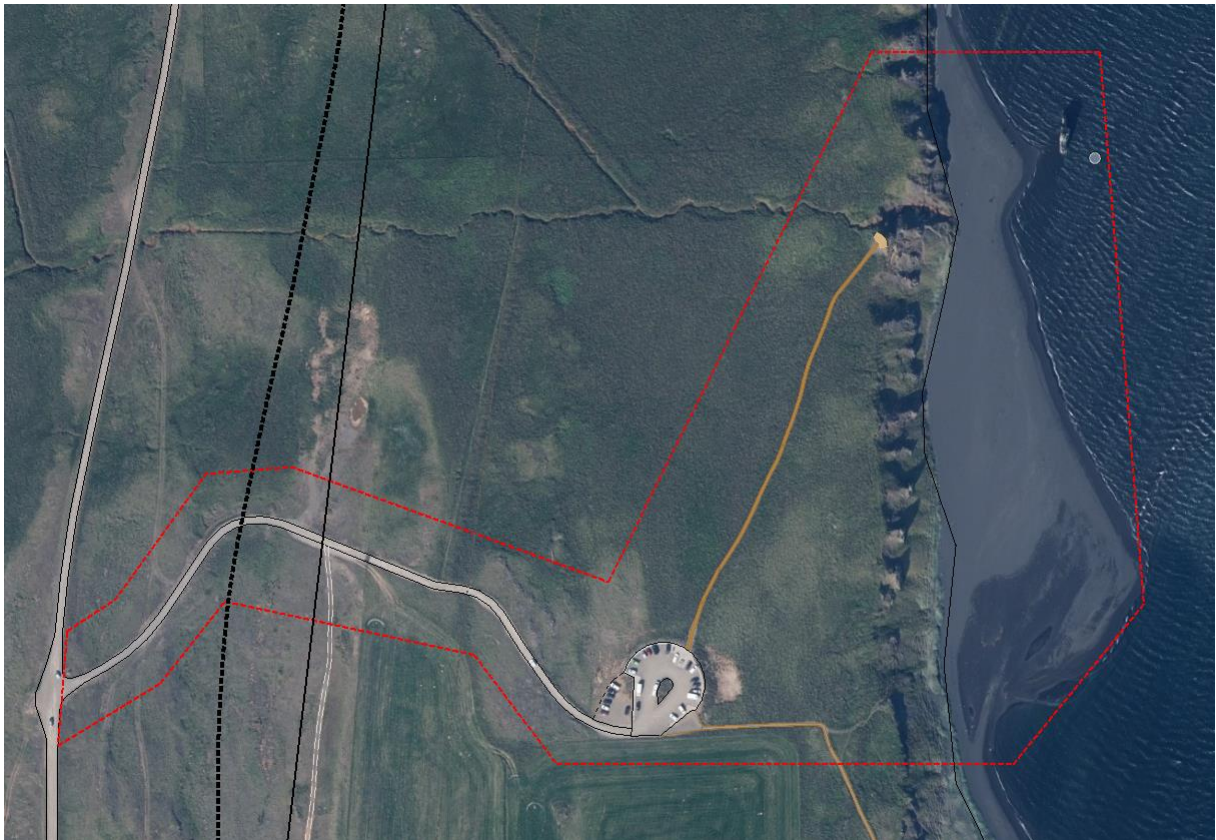
Mynd 1	Skipulagssvæðið	3
Mynd 2.	Hvítserkur. Ljósmynd Pétur Jónsson.	4
Mynd 3.	Útsýnispallur fyrir ofan Hvítserks. Ljósmynd, Húnaþing vestra, 2022.	5
Mynd 4.	Útsýnispallur fyrir ofan Hvítserks. Ljósmynd, Húnaþing vestra, 2022	5
Mynd 5.	Bílastæði við Hvítserk. Ljósmynd, Húnaþing vestra, 2022.	6
Mynd 6.	Svæði deiliskipulags á skipulagsupprætti gildandi aðalskipulags.	7
Mynd 8.	Talning á vegum Ferðamálastofu eftir mánuðum 2021-2022.	8
Mynd 9.	Vistgerðarkort frá Náttúrufræðistofnun Íslands.	8

1. Inngangur

Húnaþing vestra hefur ákveðið að gera deiliskipulag fyrir svæðið í kringum Hvítserk sem staðsettur er í í vestanverðum botni Húnaþingavörðungar, í Húnaþingi vestra. Deiliskipulagið er stjórntæki til að móta framtíðarsýn og leggja fram stefnu um svæðið og hvernig uppbygginu skuli háttað. Sveitarfélagið stefnir að friðlýsingu Hvítserks í samráði við landeigendur og Umhverfisstofnun. Mörkuð er stefna um hverfisvernd svæðisins sem gildir þar til Hvítserkur verður friðlýstur.

Deiliskipulag þetta er ekki matsskylt samkvæmt reglugerð 66/2015 um mat á umhverfisáhrifum.

Mynd 1 sýnir tillögu að afmörkun deiliskipulags en stærð svæðisins er tæpir 3,6 ha.

Mynd 1 Skipulagssvæðið, rauða línan sýnir mörk skipulagssvæðis.

2. Aðdragandi og markmið

Tilgangurinn er að vinna deiliskipulag fyrir svæðið, en ekkert deiliskipulag er í gildi fyrir Hvítserk.

Megin markmið nýs deiliskipulags er að kortleggja núverandi stöðu og ákvarða staðsetningu göngustíga, salerna og áningarstaða. Lögð verður áhersla á að umhverfisgæði svæðisins nýtist til útivistar og að fullt tillit verði tekið til ósnortinnar náttúru. Önnur markmið eru að:

- standa vörð um merkar náttúru- og söguminjar,
- kortleggja og skilgreina gönguleiðakerfi,
- stuðla að betra aðgengi almennings og eflingu ferðaþjónustu,

3. Staðarhættir

Hvítserkur er brimsorfinn berggangur sem stendur stakstæður í sjó í vestanverðum botni Húnafljóðs. Berggangar eru sprungufyllingar, það er að segja bergkvika sem þrýst hefur út í sprungur í berginu og storknað þar. Berggangar eru því alltaf yngri en bergið í kring en í tilfelli Hvítserks stendur aðeins bergangurinn eftir sem gerir náttúrufyrirbærið einstakt. Hvítserkur er 15 m hár, hvítur af fugladriti og talið er að nafn hans sé dregið af því. Hægt er að ganga að klettinum á fjöru en á flóði flæðir umhverfis hann.

Sérstakt og ævintýrlegt útlit Hvítserks hefur leitt af sér þjóðsögu og segir sagan að Hvítserkur sé steinrunninn tröllkarl sem bjó norður á Ströndum og vildi brjóta niður kirkjuklukkur Þingeyraklausturskirkju. Leiðin var torsóttari en hann gerði ráð fyrir og þegar sólin reis um morguninn hafði honum ekki tekist að ljúka ætlunarverki sínu og breyttist hann því í stein er hann leit fyrstu sólargeislana.

Mynd 2. Hvítserkur, ljósmynd Pétur Jónsson.

Nærri Hvítserk í ósi Sigríðarstaðavatns er að finna einn besta selaskoðunarstað landsins. Þar liggja uppi á sandinum gengt ósnum eða synda í sjónum nokkur hundruð selir alla daga ársins.

Vatnsnesvegur liggur að Hvítserki. Á deiliskipulagssvæðinu er bílastæði, göngustígar og útsýnispallur. Miðað við mikinn fjölda gesta og aukningu þeirra milli ára eru núverandi innviðir ekki alls nægir til að sinna þeirri umferð sem er um svæðið. Bílastæðið annar ekki þeirri bílaumferð sem nú er um svæðið, bílar leggja gjarnan utan við stæðið. Tveir göngustígar liggja frá bílastæði, annar til suðurs og hinn til norðurs að útsýnispalli og kallast þeir Reykjavegur. Útsýnispallurinn er lítill og svæðið í kringum hann mikið traðkað niður. Frá útsýnispalli er troðinn stígur niður bratta hlíðina niður í fjöru. Sá stígur er torfær og getur verið háll og er mikið notaður af gestum sem vilja komast í návígi við Hvítserk.

Mynd 3. Útsýnispallur fyrir ofan Hvítserks. Mynd frá 2022.

Mynd 4. Á myndunum má sjá hvernig svæðið í kringum útsýnispallinn er orðið traðkað niður. Mynd frá 2022

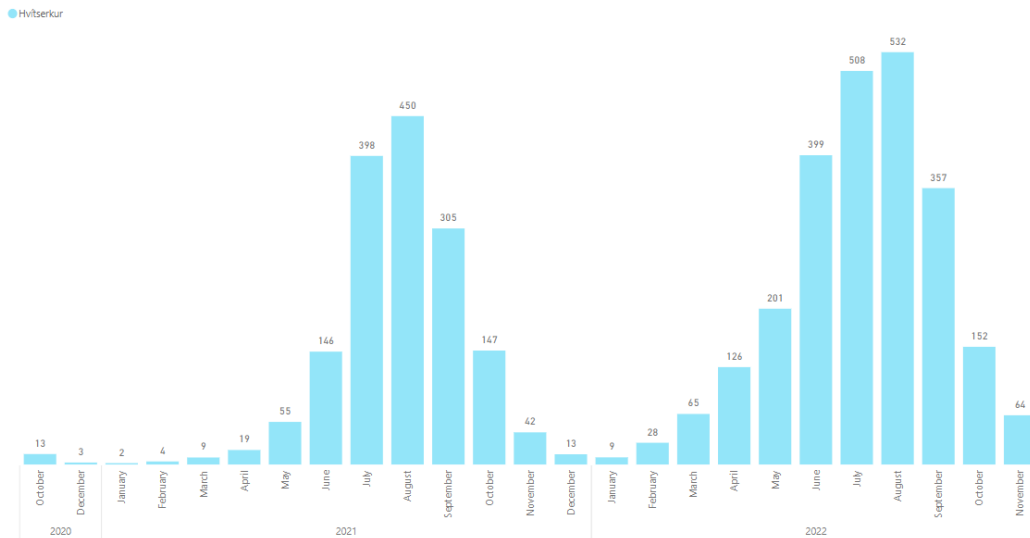
Mynd 5. Bílastæði við Hvítserk. Mynd frá 2022.

1 Helstu forsendur

1.1 Skipulagsleg staða

Í Aðalskipulagi Húnaþings vestra 2014-2026 er svæðið umhverfis Hvítserk skilgreint sem landbúnaðarland og eru það jarðirnar Ósar, Súluvellir og Ytri Súluvellir sem liggja að svæðinu. Hluti af landi Ósa er deiliskipulagt og er það svæði skilgreint fyrir verslun og þjónustu. Í skipulaginu er Hvítserkur skilgreindur sem hverfisverndað svæði vegna náttúruminja þar til hann verður friðlýstur. Hverfisverndarsvæði eru svæði þar sem sveitarstjórn hefur sett ákvæði um hverfisvernd til að vernda sérkenni eldri byggðar eða annarra menningarsögulegra minja, náttúruminjar, landslag eða gróður vegna sögulegs, náttúrulegs eða menningarlegs gildis, án þess að um friðun sé að ræða samkvæmt öðrum lögum. (gr. 6.3.i. í skipulagsreglugerð). Hverfisverndarákvæði um svæði HV-3 (flokkur Hvítserks): Óheimilt er að vinna náttúruspjöll, svo sem skemma gróður, trufla dýralíf að óþörfu og hrófla við jarðmyndunum. Skyld er öllum að ganga snyrtilega um hið hverfisverndaða svæði.

Á náttúruminjaskrá eru svæði sem að mati Umhverfisstofnunar er æskilegt að friðlýsa skv. Náttúruverndarlögum. Hvítserkur er meðal þeirra svæða og er lýst orðrétt í náttúruminjaskrá Umhverfisstofnunar: Hvítserkur. Sérkennilegur brimsorfinn berggangur í sjó.

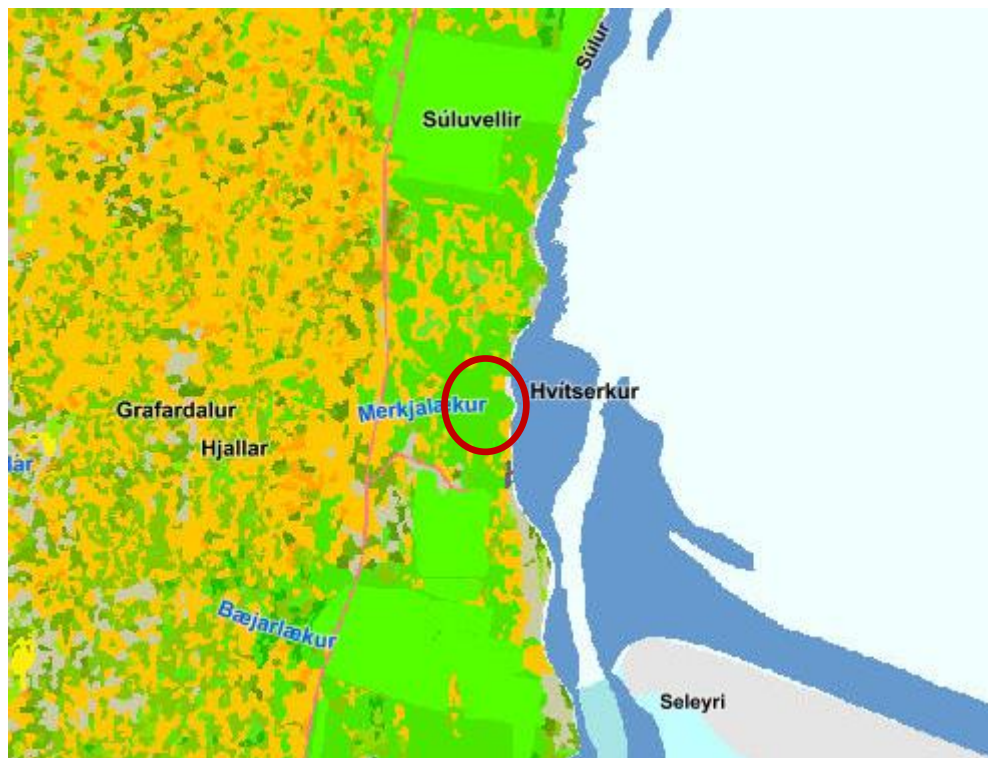
Mynd 7 Taling á vegum Ferðamálastofu. Meðalfjöldi gesta á Hvítserks eftir mánuðum 2021-2022.

1.3 Minjar

Engar þekktar minjar eru innan deiliskipulagssvæðisins en ekki hefur verið gerð fornleifaskráning. Samráð verður haft við Minjastofnun um hvort þurfi að gera fornleifaskráningu á svæðinu.

1.4 Vistgerðir

Snarrótarvist er ríkjandi á svæðinu þar sem ekki eru tún og er með hátt verndargildi. Starungsmýrarvist er einnig á svæðinu og er með mjög hátt verndargildi. Þessar vistgerðirnar eru á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar. Auk þeirra má finna Hraungambravist sem er með lágt verndargildi. Aðrar landgerðir eru tún og akurlendi.

Mynd 8. Vistgerðarkort frá NÍ. Rauður hringur afmarkar staðsetningu deiliskipulags.

1.5 Náttúruvernd

Í Aðalskipulagi Húnaþings vestra 2014-2026 er Hvítserkur skilgreindur sem hverfisverndað svæði vegna náttúruminja þar til hann verður friðlýstur. Á náttúruminjaskrá eru svæði sem að mati Umhverfisstofnunar er æskilegt að friðlýsa skv. Náttúruverndarlögum og er Hvítserkur meðal þeirra svæða.

Auk þess er Náttúruminjaskrá með Hóp-Vatnsdal og Sigríðastaðaós á lista yfir tillögur að B-hluta. Forsendur fyrir verndun Hóp-Vatnsdals svæðisins er starungsmýravist og sandmakðs- og kræklingaleirur. Forsendur fyrir verndun Sigríðarstaðaós eru sandmaðks- og kræklingaleirur. B-hluti hjá Náttúruminjaskrá er framkvæmdaáætlun náttúruminjaskrár þ.e. skrá yfir þær náttúruminjar sem Alþingi hefur ákveðið að setja í forgang um friðlýsingu eða friðun á næstu fimm árum.

4. Skipulagsferli

1.6 Kynning og samráð

Skipulagslýsing verður send Skipulagsstofnun og umsagnaraðilum í upphafi verks. Þar með er umsagnaraðilum gefinn kostur á því að leggja fram sjónarmið og ábendingar sem að gagni gætu komið við gerð skipulagsins. Skipulagslýsing verður auglýst í blöðum og til sýnis á skrifstofu Grindavíkurbæjar að Víkurbraut 61 og heimasíðu sveitarfélagsins, www.grindavik.is.

Samráðs- og umsagnaraðilar verða:

- Skipulagsstofnun
- Umhverfisstofnun
- Heilbrigðiseftirlit
- Minjastofnun Íslands
- Vegagerðin
- Landeigendur

1.7 Tíma- og verkáætlun

Eftirfarandi eru drög að skipulagsferlinu og tímasetningum, birt með fyrirvara um breytingar.

Desember 2022: Skipulagslýsing fyrir nýtt deiliskipulag Hvítserks auglýst með áberandi hætti og aðgengileg á heimasíðu Húnaþings vestra.

Mars 2023: Afgreiðsla sveitarstjórnar á deiliskipulagstillögu vegna heimildar til auglýsingar.

Apríl 2023: Auglýsing deiliskipulagstillögu (6 vikur).

Júní 2023: Samþykkt deiliskipulags í nefnd og bæjarstjórn.

Júní 2023: Samþykkt deiliskipulag sent Skipulagsstofnun (2 vikur).

Ágúst 2023: Gildistaka deiliskipulagsins auglýst.

7. Heimildaskrá

Aðalskipulag Húnaþings vestra 2014-2026:

<http://skipulagsaaetlanir.skipulagsstofnun.is/skipulagvefur/display.aspx?countyno=5508>

Ferðamálastofa: <https://www.maelabordferdathjonustunnar.is/is/ferdamenn-a-islandi/fjoldi-ferdamanna-a-afangastodum>.

Náttfræðistofnun Íslands: <https://vistgerdakort.ni.is/>